

Bruxelles, 28. siječnja 2022.
(OR. en)

5781/22

TELECOM 30
DIGIT 20
CYBER 31
COMPET 55
RECH 47
PI 8
MI 68
EDUC 33
JAI 109
ENFOPOL 44
COSI 28

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 27. siječnja 2022.

Za: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2022) 27 final

Predmet: KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA o donošenju Europske deklaracije o digitalnim
pravima i načelima za digitalno desetljeće

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2022) 27 final.

Priloženo: COM(2022) 27 final

Bruxelles, 26.1.2022.
COM(2022) 27 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**o donošenju Europske deklaracije o digitalnim pravima i načelima za digitalno
desetljeće**

{SWD(2022) 14 final}

Vjerujemo u digitalnu tranziciju u kojoj je na prvom mjestu čovjek. To pokazuje kakvi želimo biti, kao Europljani. Kako bismo to bolje izrazili, formulirat ćemo niz digitalnih načela. Primjerice, pristup internetu za sve, siguran internetski prostor, pravo na učenje digitalnih vještina, algoritmi koji poštuju ljude, zaštita djece na internetu. Ta će važna načela dopuniti zakonska prava koja već štite Europljane na internetu, kao što su zaštita osobnih podataka ili sloboda izražavanja.

Predsjednica Ursula von der Leyen, iz govora na skupu Predvodnici digitalnog desetljeća,
Sines, 1. lipnja 2021.

1. Uvod

Digitalna tranzicija u službi čovjeka jedan je od glavnih prioriteta Europske komisije. Digitalnu transformaciju trebalo bi oblikovati u skladu s našim europskim vrijednostima i propisima.

Komisija danas predlaže da se definira skup načela za takvu digitalnu transformaciju, u kojoj je na prvom mjestu čovjek. **Europskom deklaracijom o digitalnim pravima i načelima** (dalje u tekstu „Deklaracija”) zajedničke političke namjere iznijeli bismo građanima, poduzećima, javnim upravama i oblikovateljima politika. Digitalna načela u Deklaraciji zamišljena su kao osnovni koncepti koji su utemeljeni na zajedničkim europskim vrijednostima i služe kao smjernice za sigurno, uključivo i otvoreno digitalno okruženje u kojem je čovjek na prvom mjestu i u kojem nitko nije zapostavljen. Cilj je postići poštovanje i jačanje vrijednosti Unije te prava i sloboda pojedinaca zajamčenih pravom Unije na internetu i izvan njega.

Deklaracija će biti *zajednička svečana izjava* koju će potpisati Europski parlament, Vijeće i Komisija. Ova je Komunikacija priložena predloženom nacrtu te zajedničke izjave.

Deklaracija je odgovor na pozive Europskog parlamenta da pristup EU-a digitalnoj transformaciji bude potpuno usklađen s temeljnim pravima, uključujući pravila o zaštiti podataka i jednako postupanje te načela kao što su tehnološka neutralnost, neutralnost mreže i uključivost¹, te da se poboljšaju digitalne vještine i kompetencije i potiče uspješan ekosustav digitalnog obrazovanja². Vodilo se računa i o pozivu Parlamenta na zaštitu prava korisnika u digitalnom okruženju³, čuvanje slobode medija i borbu protiv dezinformacija⁴.

U Berlinskoj deklaraciji iz 2020. o digitalnom društvu i digitalnoj upravi utemeljenoj na vrijednostima Vijeće je izjavilo da bi svatko trebao moći iskoristiti mogućnosti koje nudi digitalna transformacija. U Lisabonskoj deklaraciji (*Lisabonska deklaracija – Digitalna demokracija sa svrhom*), iznesenoj na Digitalnoj skupštini u lipnju 2021., pozvalo je na primjenu modela digitalne transformacije koji jača ljudski aspekt digitalnog ekosustava i kojem je

¹ (2020/2216(INI))

² 2020/2135(INI)

³ Ref. 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015(INI); 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL)

⁴ 2020/2009(INI)

okosnica jedinstveno digitalno tržište. Vijeće je pozvalo i na digitalnu tranziciju u kojoj se stvaraju veze sa zelenom tranzicijom prema klimatski neutralnoj i održivoj budućnosti.

Od prvih objava ove inicijative u Komunikaciji o Digitalnom kompasu u ožujku prošle godine⁵ Komisija **aktivno surađuje s građanima i zainteresiranim stranama** kako bi saslušala njihova stajališta. Te su aktivnosti savjetovanja pomogle u izradi predložene Deklaracije.

U ovoj su Komunikaciji još ukratko opisani daljnji koraci za praćenje mjera i onoga što je poduzeto za provedbu Deklaracije u praksi. Deklaracija je usko povezana s prijedlogom „Putu u digitalno desetljeće”, koji je donesen u rujnu 2021. i u kojem se utvrđuju širi digitalni ciljevi i način njihova postizanja, te ga dopunjuje. Kako je navedeno u tom prijedlogu, o učinkovitom praćenju načela sadržanih u Deklaraciji izvješćivat će se svake godine, zajedno s godišnjom anketom Eurobarometra o percepciji europskih građana o poduzetim koracima i mjerama. Tako će se postići transparentnost, pratiti trendovi i uspješnost u državama članicama te dobiti temelj za smjernice za politiku u mogućim budućim propisima u područjima obuhvaćenima načelima sadržanima u Deklaraciji.

2. Razlozi za Europsku deklaraciju o digitalnim pravima i načelima

Digitalne tehnologije mijenjaju sve aspekte naših života i nude dosad neviđene mogućnosti. Za rad, učenje, druženje, zabavu, kupovinu, pristupanje javnoj upravi, zdravstvenoj skrbi ili kulturi sve češće upotrebljavamo digitalna pomagala. Pandemija bolesti COVID-19 korjenito je promijenila ulogu i shvaćanje digitalizacije u našim društvima i gospodarstvima te ubrzala njezin tempo.

Nova tehnološka postignuća u područjima kao što su umjetna inteligencija, analitika podataka, robotika, internet stvari i njihova integracija u poslovne modele te svakodnevne usluge i proizvode doprinijela su preobrazbi organizacije gospodarstva i društva. Ubrzanje digitalne transformacije potaknulo je velike inovacije iz kojih su proizašli novi alati za rješavanje svjetskih društvenih problema i povećanje učinkovitosti privatnih i javnih usluga. U isto je vrijeme olakšalo pristup obrazovanju i osposobljavanju te izvorima informacija i otvorilo nove prostore za javnu raspravu. Raširena primjena digitalnih tehnologija povećala je našu slobodu povezujući čak i najudaljenija mjesta i stvarajući nove mogućnosti za građane, radnike i potrošače, osnivanje i rast poduzeća, napredak zajednica, uključivanje skupina u nepovoljnom položaju te za napredak našeg društva u cjelini.

Pandemija bolesti COVID-19 tu je transformaciju ubrzala, ali je i povećala digitalni jaz u Europskoj uniji, ne samo između dobro povezanih urbanih područja i ruralnih i udaljenih područja nego i između onih koji mogu u cijelosti iskoristiti obogaćeno, pristupačno, interoperabilno i sigurno digitalno okruženje i onih koji to ne mogu. Loš pristup povezivosti i

⁵ „Digitalni kompas 2030.: europski pristup za digitalno desetljeće”, COM(2021) 118 final, 9.3.2021.

internetskim uslugama, ali i ograničene mogućnosti stjecanja digitalnih vještina i upoznavanja s digitalnim tehnologijama ugrožavaju koheziju sadašnjeg društva više nego ikad prije. Pandemija je pokazala koliko je bitno da svi akteri, uključujući **institucije kao što su uprave, istraživačke ustanove, ustanove za obrazovanje i osposobljavanje te zdravstvene ustanove, budu spremni za digitalno društvo**, osobito kako bi se uključilo starije osobe, djecu i osobe s invaliditetom i pomoglo im se tako da i oni mogu posve iskoristiti prednosti digitalne transformacije.

Povrh toga, sve veća dostupnost novih digitalnih tehnologija i podataka donosi i neželjene rizike koji mogu ostaviti dalekosežne posljedice na građane, naše demokratske vrijednosti, našu sigurnost ili temelje naših društava. Ti su rizici znatno porasli, a obuhvaćaju povrede privatnosti i osobnih podataka, širenje nezakonitog i štetnog sadržaja i nesigurnih proizvoda, dezinformacije, kiberkriminalitet i kibernapade, iskorištavanje i zlostavljanje ljudi, uključujući djecu, masovni nadzor, algoritamske pristranosti koje otežavaju pravedan i nediskriminirajući pristup informacijama i demokratskoj raspravi te čak i izravnu cenzuru. Takvi problemi zadiru u srž temeljnih prava i ugrožavaju teško ostvaren napredak u tom području u Europskoj uniji i na međunarodnoj razini.

Kad su u interakciji s digitalnim okruženjem, ljudi i poduzeća nemaju ništa manja prava niti su manje zaštićeni nego izvan interneta. Digitalna transformacija nije opravdanje za uskraćivanje prava i sloboda koje građani Unije uživaju na temelju prava EU-a. Naprotiv, trebala bi biti usmjerena na jačanje tih prava i sloboda. Unija je proteklih godina u svim tim područjima djelovala korektivno i preventivno donijevši potrebne propise i mjere politike jer želi da svi Europljani, bez obzira na dob, spol, sposobnosti, stanje ili lokaciju, budu u položaju da mogu posve iskoristiti mogućnosti koje donosi digitalna transformacija. Tehnološka rješenja koja utječu na naše živote sve su, međutim, povezanija, prisutnija i složenija i zato moramo što prije uspostaviti otvoren, pravedan i jednak pristup digitalnim alatima, uslugama, infrastrukturama i vještinama što mogu naposljetku ojačati naše demokracije.

Kako je objašnjeno u Digitalnom kompasu do 2030., Unija ima viziju digitalno transformirane Europe do 2030. u skladu s europskim vrijednostima. To je vizija spremnih građana i inovativnih poduzeća u uključivom, prosperitetnom i održivom digitalnom društvu u kojem je čovjek na prvom mjestu. Cilj je nedavno donesenog programa Put u digitalno desetljeće daljnje učvršćivanje našeg digitalnog vodstva i jačanje položaja građana i poduzeća jer bi tako digitalna transformacija postala pokretač održivog gospodarskog rasta i socijalne dobrobiti u Europi. To će se konkretno postići širenjem pristupa širokopojasnom internetu visokih performansi na sve građane, uključujući one u ruralnim i udaljenim područjima, razvojem digitalnih vještina i kompetencija radne snage kako bi mogla potpuno sudjelovati u digitalnom gospodarstvu, digitalizacijom poduzeća i javnih usluga te povećanjem učinkovitosti i jednostavnosti korištenja tih usluga u korist svih članova našeg društva. Nadalje, siguran kiberprostor građanima ulijeva veće povjerenje u digitalne alate i usluge. Omogućuje očuvanje

slobode izražavanja i informiranja, uključujući slobodu i pluralizam medija. Naposljetku, u skladu s digitalnom i zelenom tranzicijom, digitalnom transformacijom nastojat će se iskoristiti moć tehnologije za smanjenje klimatskih promjena, zaštitu bioraznolikosti i obnovu prirode prema europskom zelenom planu, ciljevima održivog razvoja UN-a i Pariškom sporazumu.

U takvim okolnostima, kao odgovor na pozive Europskog parlamenta i Vijeća, Europska komisija predlaže definiranje skupa načela koja će služiti kao smjernice za održivu digitalnu transformaciju koja se temelji na vrijednostima i u kojoj je na prvom mjestu čovjek.

U tom kontekstu u Deklaraciji se iznose digitalna načela koja bi trebala služiti svim Europljanima, a ukratko glase: digitalna transformacija u službi čovjeka, solidarnost i uključenost, sloboda izbora, sudjelovanje u digitalnom javnom prostoru, sigurnost, zaštita i jačanje položaja te održivost.

Deklaracija bi trebala služiti i kao orijentir javnim i privatnim akterima pri razvoju i uvođenju nove tehnologije. Oblikovatelje politika trebala bi pak usmjeravati u zajedničkom radu na definiranju europskog pristupa stvaranju održivog i uključivog digitalnog svijeta u službi čovjeka te biti čvrst temelj za intervencije politike EU-a u tu svrhu. Ima potencijal postati svjetski standard za mnoga nova društvena i etička pitanja koja nameće digitalna transformacija. Ista načela bit će okosnica EU-ova odnosa s partnerima i njegova djelovanja u međunarodnim organizacijama.

Predložena se Deklaracija temelji na prethodnim inicijativama država članica i Europskog parlamenta, a doprinijele su joj i **mnogobrojne informacije prikupljene javnim savjetovanjem**, odnosno na temelju njih je poboljšano nekoliko izvorno predstavljenih načela.

Javno savjetovanje o skupu europskih digitalnih načela

Komisija je od 12. svibnja do 6. rujna 2021. provela javno savjetovanje kako bi prikupila stajališta o formulaciji europskih digitalnih načela za promicanje i očuvanje vrijednosti EU-a u digitalnom prostoru.

Promicalo ga se na skupu „Predvodnici digitalnog desetljeća” održanom 1. i 2. lipnja na temu digitalne platforme Konferencije o budućnosti Europe te na društvenim mrežama. Glavni je cilj bio prikupiti stajališta svih zainteresiranih dionika, uključujući države članice, regionalna i lokalna tijela, nevladine organizacije i organizacije civilnog društva, poslovna udruženja i poduzeća, druge zainteresirane strane te, dakako, građane.

Bio je to početak opsežnog savjetovanja, s participativnim radionicama, ciljanim intervjuiima i anketom Eurobarometra, s ciljem da se prikupe stajališta u svim državama članicama i u različitim društvenima i dobnim skupinama, osobito stajališta djece i mladeži.

Općenito, savjetovanja su pokazala da postoji široka podrška za Europsku deklaraciju o digitalnim pravima i načelima te za prvi skup načela iznesen u otvorenom javnom savjetovanju. Sudionici su određena načela izdvojili kao važnija, a dio ih je istaknuo da su potrebna i dodatna načela. Odgovori prikupljeni u različitim aktivnostima savjetovanja poslužili su kao smjernice u izradi danas predstavljene Deklaracije.

Podrobniji sažetak savjetovanja nalazi se u radnom dokumentu službi Komisije objavljenom uz ovu Komunikaciju.

3. Politička priroda Deklaracije o digitalnim pravima i načelima

Skup digitalnih načela koja bi trebala dati oblik europskom digitalnom društvu predložen je u obliku **zajedničke svečane izjave** Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije. Nacrt Deklaracije, kako je naveden u Prilogu, zamišljen je kao prijedlog o kojem će se raspravljati s Europskim parlamentom i Vijećem s ciljem da ga potpišu sve tri institucije.

Deklaracija se prije svega temelji na primarnom pravu EU-a, točnije Ugovoru o Europskoj uniji (UEU), Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU), Povelji EU-a o temeljnim pravima i sudskoj praksi Suda Europske unije, te sekundarnom pravu EU-a.

Ta načela ne utječu na zakonska prava koja već štite građane na internetu u Europskoj uniji i za koja u cijeloj Uniji moraju postojati učinkovita pravna sredstva. Ne utječu ni na zakonita ograničenja ostvarivanja takvih zakonskih prava, kojima je cilj da ih se uskladi s ostvarivanjem drugih prava, kao ni na nužna i proporcionalna ograničenja u javnom interesu. Kad budu uvedena u okviru inicijativa politike, ta će se načela primjenjivati zajedno s postojećim pravima i načelima te u općem javnom interesu.

4. Daljnji koraci u EU-u i svijetu

Potpisivanje Europske deklaracije o digitalnim pravima i načelima

Komisija predlaže da tri spomenute institucije EU-a zajednički svečano potpišu Europsku deklaraciju o digitalnim pravima i načelima. Komisija će zajedno s Europskim parlamentom i Vijećem potaknuti raspravu na temelju danas predstavljenog nacrta Deklaracije.

Sadašnje i buduće zakonodavstvo i mjere EU-a

S obzirom na političku prirodu Deklaracije sva načela ne odgovaraju izravno primjenjivim pravima: neka su već utvrđena u zakonodavstvu, a za druga može biti potrebno daljnje djelovanje na odgovarajućoj razini. Deklaracija se mora čitati zajedno s pravnim aktima i instrumentima EU-a te ih ne dovodi u pitanje.

Komisija je zapravo već iznijela nekoliko regulatornih prijedloga i predstavila inicijative politike u područjima obuhvaćenima digitalnim načelima, kako je navedeno u nacrtu Deklaracije. Komisija namjerava prema potrebi nastaviti provoditi, zajedno s Europskim parlamentom i Vijećem, mjere i inicijative za praktičnu primjenu digitalnih načela koja usmjeravaju digitalnu transformaciju⁶.

Praćenje i preispitivanje

Načela sadržana u Deklaraciji od interesa su za građane, javna tijela, socijalne partnere i civilno društvo na svim razinama. Važna su i poduzećima, kako u ulozi korisnika digitalnih usluga tako i u ulozi aktivnih sudionika koji imaju odgovornost u digitalnom prostoru.

Komisija će poticati aktivnosti komunikacije i suradnje s državama članicama i svim relevantnim akterima kako bi se stvorila svijest i zajednička predanost načelima sadržanima u Deklaraciji.

Da bi ova inicijativa bila uspješna, važno je učinkovito pratiti način na koji će se digitalna načela primjenjivati u praksi. U Komisijinu Prijedlogu odluke o Putu u digitalno desetljeće predviđa se da države članice pravodobno šalju Komisiji informacije potrebne za učinkovito praćenje napretka u provedbi načela sadržanih u Deklaraciji. Nadalje, u Komisijinu se prijedlogu navodi da bi se u godišnjem izvješću o stanju digitalnog desetljeća ocjenjivalo stanje mjera uvedenih na temelju načela iz Deklaracije. Komisija bi zatim svoju stratešku procjenu digitalne transformacije EU-a iznijela Vijeću i Parlamentu, a državama članicama predložila mjere i djelovanja i/ili provela raspravu o zajedničkim obvezama koje su preuzele Komisija i države članice.

Komisija će usto poboljšati suradnju s državama članicama i svim relevantnim akterima po pitanju svih relevantnih pravila EU-a, što uključuje i ona utvrđena u spomenutom zakonodavstvu, pri čemu će u prvom planu biti njihovo prenošenje (ovisno o slučaju) i provedba te razmjena primjera dobre prakse. Intenzivniji i redovit dijalog s državama članicama može olakšati pravodobno donošenje i (ovisno o slučaju) prenošenje pravnih instrumenata EU-a te povećati kvalitetu njihove provedbe, čime se izbjegava potreba za kasnijim pokretanjem postupaka zbog povrede.

Nadalje, Komisija će svake godine provoditi istraživanja Eurobarometra kako bi pratila daljnje mjere u državama članicama. Eurobarometrom će se prikupljati kvalitativni podaci na temelju percepcije građana o načinu provedbe digitalnih načela u praksi u različitim državama članicama.

Komisija će procijeniti hoće li s vremenom trebati preispitati bilo koje načelo s obzirom na tehnološki napredak i, prema potrebi, podnijeti prijedlog Europskom parlamentu i Vijeću u tu svrhu.

⁶ U tom pogledu sva djelovanja za koja je potreban financijski doprinos iz proračuna EU-a uklopit će se unutar omotnica relevantnih programa potrošnje dogovorenih za razdoblje 2021.–2027. i unutar dogovorenih kadrovskih resursa.

Promicanje Europske deklaracije o digitalnim pravima i načelima u svijetu

EU je već dugo među glavnim zagovornicima temeljnih prava na svjetskoj razini, među ostalim u Ujedinjenim narodima. Sad ima mogućnost tu ulogu zadržati i u digitalnom dobu, i to kao odgovorni svjetski predvodnik pristupa koji je u službi čovjeka i utemeljen na vrijednostima. Deklaracija će biti i alat koji će usmjeravati diplomatsko djelovanje EU-a te oblikovati naša partnerstva i rasprave s našim međunarodnim partnerima.

5. Zaključak i daljnji koraci

Deklaracijom o digitalnim pravima i načelima Komisija predlaže referentni okvir za građane i vodič za poduzeća i oblikovatelje politika s ciljem da se digitalna transformacija stavi u službu građana.

Države članice, uključujući njihova javna tijela, sve zainteresirane strane, civilno društvo na svim razinama i institucije EU-a dijele zajedničku odgovornost za ostvarenje digitalne transformacije u kojoj je čovjek na prvom mjestu.

Komisija će nastaviti blisko surađivati s Europskim parlamentom i Vijećem kako bi potpisivanje Deklaracije bilo što prije u 2022.